

**ԿԱՊԻ ԶՈՒԳԱԴՐԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ
(ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆ-ԱՐԱԲԵՐԷՆ)**

Սօսի Միշոյեան Տապաղեան
ԳԱԱ լեզուի ինստիտուտ
Արեւմտահայերէնի բաժնի գիտաշխատող

Թէ՛ արաբերէնի, թէ՛ հայերէնի մէջ կապերը յարաբերակցութեան մէջ կը մտնեն գոյականին եւ դերանունին հետ եւ կ'արտայայտեն տարբեր իմաստներ: Արաբերէնը սերած ըլլալով ոչ հնդեւրոպական, այլ սեմական լեզուաընտանիքէ, ունի կապի խնդրառութեան այլ գործառոյթներ: Յօդուածին նպատակն է վեր հանել երկու լեզուներու կապի խնդրառական եւ իմաստային տարբերութիւնները, ցոյց տալ իւրաքանչիւրի առանձնայատկութիւնը եւ վերջապէս՝ բացայայտել խօսակցական արեւմտահայերէնի մէջ արաբերէնի ազդեցութեամբ կապի սխալ գործածութիւնը, նպատակ ունենալով քերականական օրէնքներու յստակացում, կանոնական ձեւերու մշակում, յոյս ունենալով որ այս ուսումնասիրութիւնը կը նպաստէ կապի ճիշդ օգտագործման:

- Արաբերէնի կապերը կը տարբերին հայերէն կապերէն այն առումով, որ խօսքի մէջ, ըստ գործածութեան, կ'ըլլան մի՛շտ նախադիր եւ երբե՛ք յետադիր. մինչդեռ հայերէնի մէջ կան նախադիր, յետադիր եւ երբեմն ալ երկու դիրքերուն մէջ գտնուող կապեր¹. ըսուածը ցոյց տանք աղիւսակով.

Հայերէնի կապերը ըստ իրենց գործածութեան դիրքի².

ԿԱՊԵՐ	ԴԻՐՔ (նախադիր՝ ն., յետադիր՝ յ.)	ՕՐԻՆԱԿ
առ	ն.	առ այսօր
առանց	ն.	առանց գրիչի
առջեւ	յ.	տան առջեւ
առթիւ	յ.	տարեդարձի առթիւ
առնթեր	յ.	գործերուն առնթեր
անկախ	ն.+ յ.	անկախ անկէ, անկէ անկախ
բացի	ն.+ յ.	բացի իրմէ, իրմէ բացի
ի դէմս	ն.	ի դէմս տնօրէնին
դէպի	ն.	դէպի տուն
դիմաց	յ.	շէնքին դիմաց
դուրս	յ.	դպրոցէն դուրս

¹الأصول في النحو لابن السراج ج1ص408، وحاشية الصبان على شرح الاشموني: ص2

²Ս. Տիոյան, Ջահուկյանական ընթերցումներ Կապերի Ներկայացման Մի Եղանակի մասին, Ե. 2008, էջ 17:

զատ	յ.	քեզմէ զատ
զուգրնթաց	յ.	դասին զուգրնթաց
ընդառաջ	յ.	ուսուցիչին ընդառաջ
ընդդէմ	ն.+յ.	ընդդէմ մահու
ըստ	ն.	ըստ սովորութեան
ժամանակ, ատեն	յ.	դասի ժամանակ
իբրեւ	ն.	իբրեւ արծիւ
ի վար, ի վեր	յ.	լեռն ի վեր, ...ի վար
ի	ն.	ի պատասխան
առիթով	յ.	այս առիթով
կողմ	յ.	աջ կողմ
քով	յ.	դրան քով
կից	յ.	եկեղեցոյ կից
հակառակ	ն.+յ.	հակառակ հիւանդութեան խօսքին հակառակ
հանդերձ	ն.+յ.	հանդերձ ընտանեօր ընտանեօր հանդերձ
յանուն	ն.	յանուն ազատութեան
յանձին(ս)	ն.	յանձին պարոնին
համաձայն	ն.+յ.	պայմանագրին համաձայն համաձայն պայմանագրին
համապատասխան	յ.	առաջարկներուն համապատասխան
հետ	յ.	ծնողքի(ս) հետ
հետ միասին	յ.	ընկերոջս հետ միասին
հետեւանքով	յ.	հիւանդութեան հետեւանքով
համար	յ.	մօր(ս) համար
հանդէպ	յ.	ուսուցիչին հանդէպ
համեմատ	յ.	կարողութեան համեմատ
յետոյ (ետք, վերջ)	յ.	դասէն յետոյ, համերգէն ետք, կէսօրէ վերջ
յօգուտ	ն.	յօգուտ դպրոցականներուն
մասին	յ.	մեր մասին
մինչեւ	ն.	մինչեւ իրիկուն
մօտ	յ.	գետափին մօտ
մէջ	յ.	ջուրին մէջ
միջեւ	յ.	երկուքին միջեւ
մէջտեղ	յ.	սենեակին մէջտեղ
նախքան	ն.	նախքան սկսիլը
ներառեալ	ն.+յ.	ներառեալ հաշիւը հաշիւը ներառեալ
ներս	յ.	դպրոցէն ներս
ներքոյ	յ.	հովանու ներքոյ
նկատմամբ	յ.	հօրը նկատմամբ
նման, պէս	յ.	պատկերին նման (պէս)

նպատակով	յ.	հաշտուելու նպատակով
նուիրուած	յ.	յոբելեարին նուիրուած
շնորհիւ	ն.+յ.	շնորհիւ աշխատասիրութեան աշխատասիրութեան շնորհիւ
շուրջ	յ.	խօսակցութեան շուրջ
չափ	յ.	մկնիկի չափ
Պատճառաւ(ով)	յ.	ուշացումի պատճառով
սիրոյն	յ.	հայրենիքի սիրոյն
վար	յ.	վանիքէն վար
վեր	յ.	գլխէն վեր
վրայ	յ.	սեղանին վրայ
վերաբերեալ	յ.	հարցին վերաբերեալ
տակ	յ.	աթոռին տակ
տեղ, փոխարէն	յ.	կարդալու տեղ՝ քնացաւ: կարդալու փոխարէն՝ քնացաւ:
փոխանակ	ն.	փոխանակ ամչնալու
օգտին	յ.	աշակերտի օգտին

Արաբերէնի կապերն են³.

hawla حَوْلَ	khelaala خِلالَ
fawqa فَوْقَ	mo'taberan مُعْتَبِراً
'abra عَبْرَ	bikhosoos بِخُصُوصِ
ba'da بَعْدَ	raghma رَغْمَ
li لِ	bistethnaa' بِاسْتِثْنَاءِ
min مِنْ	bidoon بِدُونِ
rubba رُبَّ	bejaaneb بِجَانِبِ
'ala عَلَى	Befadli بِفَضْلِ
amama أَمَامَ	Hatta حَتَّى
bisababi بِسَبَبِ	'hinda عِنْدَ
munzu مُنْذُ	hala حِلا
maa مَعَ	'ada عِدا
hasha حاشا	ka كَ
Bi بِ	fi فِي
'an عَنْ	ila إِلَى
mustasniyen مُسْتِثْنِياً	bayna بَيْنَ
likulli لِكُلِّ	tahta تَحْتَ
bittijah بِاتِّجَاهِ	'aksa عَكْسَ
khalfa خَلْفَ	waraa وَرَاءَ

³http://arabic.speak7.com/arabic_prepositions.htm

- Արաբերենի կապերը կը կոչուին **hrufal jar** حروف الجر եւ կը բաժնուին երեք խումբերու⁴.-

ա. Անոնք, որոնք գոյական կապական խնդիրին հետ անջատաբար կը գործածուին, ինչպէս՝

Fi	في	Hala	على	Min	من	Hatta	حتى	'an	عن	'ind	عند	Ma	مع	Mounzu	مُنذُ	'ada	عدا
Fi alhakli						في	الحقل										դաշտին մէջ
'ala al tawelati						على	الطاولَة										սեղանին վրայ
Min almadrasati						من	المدرسة										դպրոցէն (from)
Hatta assabahi						حتى	الصباح										մինչեւ առաւօտ
'an attaami.						عن	الطعام										ճաշէն (հրաժարեցաւ ճաշէն)
'ind alfajri						عند	الفجر										առաւօտուն մօտ, կողմ
Ma 'alawladi						مع	الاولاد										փոքրիկներուն հետ
'ada tlmizi						عدا	التلميذ										բացի աշակերտէն

բ. Անոնք, որոնք միայն կցական գործածութիւն ունին, ինչպէս՝ ka, bi, li

ka- Khkidon kalasasdi خالدٌ كالأسد Խալէտը Առիւծի նման է:

bi- Aktubu bilkalami أكتبُ بالقلم Մատիտով կը գրեմ:

li- Attariku lissayatati الطريقُ للسياراتِ Ճամբան ինքնաշարժներուն (համար) է:

գ. Անջատաբար գործածուող կապերը դերանունին հետ գործածուելու պարագային կը վերածուին կցական կապերու. այսպէս՝

'ala Altawilati على الطَّاولَةِ فայցُ 'alaihā

այլ օրինակ՝

Zaaltu min asdikaei زعلتُ من الاصدقاء

բայց՝

Zaaltu minhom زعلتُ منهم

նմանապէս՝ عنهم nhom, فيكي fiki... եւ այլն:

Կապերու խնդրառութիւնը

- Արաբերենի այն գոյականները, որոնք կը յաջորդեն կապին կը փոխեն իրենց հոլովը ուղղական հոլովէն սեռականի⁵.

مكتبة maktabatun (գրադարան մը) / إلى مكتبة ila maktabaten (դէպի գրադարան մը)

Գոյականը, որ կը յաջորդէ կապին majrou (مجرور) կը կոչուի, որ կը նշանակէ հոլովի փոփոխութիւն ուղղականէն սեռականի⁶:

⁴<https://analbahr.com/بحث-عن-حروف-الجر-في-اللغة-العربية-تعري/>

⁵https://www.madinaharabic.com/arabic-language-course/lessons/L004_00.html?fbclid=IwARfa4qz-m1U5eGqnInRegRoR2--r2QDzvpZAath-KlvUEgaz0jLhV5GC-w

⁶Նոյն տեղը:

Արաբերենի հոլովները կ'արտայայտուին նշաններով. եթե գոյականը որոշեալ է, մէկ ti (.) կը ստանայ, եթէ անորոշ է՝ երկու, այսինքն՝ ten: Վերի օրինակին մէջ مَكْتَبَةٌ բառը անորոշ է, ուստի կապ ստանալուն պէս վերածուեցաւ ten-ի (.) إِلَى مَكْتَبَةٍ: Գոյականին որոշեալ կամ անորոշ ըլլալը կ'որոշուի բառին սկիզբը Al (ال) մասնիկով, որ կը կցուի գոյականին.

البيت Al Baytu (տունը) / في البيت Fil bayti (տան մէջ)

- Արաբերենի կարգ մը կապական դարձուածքներ հայերէնի փոխադրութեան պարագային, գոյականի հոլովական թեքումով կ'արտայայտուին. այդպիսի կապեր են.

مِنْ min

جَاءَ مِنَ الْمَدْرَسَةِ (Jaa minal madrasati) Դպրոցէն եկաւ:

لِ li

هَذَا الْكِتَابُ لِأَخْتِي (Hazal ktabu liukhti) Այս գիրքը քրոջս է:

Առաջինին պարագային minը հայերէնի մէջ բացառական հոլովի թեքում պահանջեց, իսկ երկրորդի պարագային՝ սեռական:

بِ Bi

كَتَبْتُ بِالْكَلامِ (Katabtu bil kalami) Մատիտով գրեցի:

Այս պարագային արաբերենի bi կցական կապը հայերէնի մէջ գործիական հոլովի թեքում պահանջեց:

Նոյն bi կցական կապը երբեմն հայերէնի մէջ կ'արտայայտուի նաեւ բացառական հոլովի թեքումով.

مَشَيْتُ بِجَانِبِ النَّهْرِ (Mashaytu bijanibi nahri) Քալեցի լիճին քովէն:

Հայերէնի կապերը տարբեր հոլովով խնդիրներ կը պահանջեն.

Ուղղական հոլովով խնդիր կը պահանջէ քան կապը, հայցական հոլովով խնդիր՝ առ, զերդ, դէպի, ի վեր, ի վար, առաջ, ասդին, անդին, ետք,... եւ այլն, սեռական հոլովով խնդիր կ'առնեն քով, վրայ, տակ, նման, մէջ, առջեւ, ետեւ, դիմաց, շուրջ, պատճառով, մասին, նպատակով..., տրական հոլովով խնդիր կ'առնեն առանց, յանուն, ըստ, համաձայն, հակառակ, համար, չափ, հետ..., բացառական հոլովով խնդիր կ'առնեն՝ ասդին, անդին, վար, ներս, դուրս, զատ..., գործիական հոլովով խնդիր կ'առնեն հանդերձ, մէկտեղ, միասին կապերը⁷:

Յակոբ Չոլաքեան «Արեւմտահայերէնի Կանոնարկման Հարցեր» գիրքին մէջ ցոյց կու տայ կապերու մէկէ աւելի հոլով պահանջելու պարագաները⁸: Ասդին եւ անդին կապը քանակ արտայայտող բառերէն կը պահանջեն հայցական հոլովով խնդիր, իսկ ժամանակ եւ տեղ ցոյց տալու պարագային՝ բացառական հոլովով խնդիր.

⁷Կ. Առաքելեան, Արդի Հայերէնի Քերականութիւն, Գ. Գիրք, Պէրթուր 1998, էջ 115-117:

⁸Յ. Չոլաքեան, Արեւմտահայերէնի Կանոնարկման Հարցեր, Երեւան 2018, էջ 23:

Հինգ մեթր անդին

Տունէս անդին

Կարգ մը կապեր կը փոխեն իրենց խնդրառութիւնը ըստ գոյականի կամ դերանունի հետ իրենց պահանջած հոլովին. այսինքն՝ գոյականի հետ գործածութեան պարագային կը պահանջեն հոլով մը, իսկ դերանունի հետ գործածութեան պարագային կը պահանջեն այլ հոլով:

Դէպի եւ **մինչեւ** կապերը գոյականի պարագային ուղղական հոլովով խնդիր կը պահանջեն, մինչդեռ դերանունի պարագային՝ տրական հոլովով խնդիր⁹.

*դէպի տուն / դէպի քեզի
մինչեւ տուն / մինչեւ ինծի*

Կապերու Իմաստային Քննութիւն.

Կապերը ըստ իրենց արտայայտած իմաստի՝ կըլլան¹⁰.

Կապի իմաստ	Հայերէն	Արաբերէն ¹¹
Ժամանակային	ատեն, ժամանակ, միջոցին, նախքան, պահուն, սկսեալ, ընթացքին... եւ այլն	ila الى, Fi في, 'ind عند ba'da بعد, min من Hatta حتى, Mounzu منذ allam اللام, 'ala على, qabla قبل
Տարածական	առջեւ, ետեւ, դիմաց, ներս, ի վար, ի վեր, քով, տակ... եւ այլն:	bayna بين, wara'a وراء tahta تحت, bejaneb بجانب fawq فوق, bettejaah باتجاه Hatta حتى, 'ind عند, Fi في, ila الى, ba'da بعد allam اللام, 'ala على amama أمام,
Վերաբերութեան	մասին, հանդէպ, շուրջ, վերաբերեալ, վրայ...	hawla حول allam اللام, 'ala على bekhosoos بخصوص
Բացառման զիջման	բացի, առանց, զատ, փոխարէն, փոխանակ, հանդերձ, տեղ, տեղով,	bedoon... بدون bestethnaa' باستثناء hala حلا, 'ala على, 'adala عدا

⁹ Յ. Չոլաքեան, նշ. աշխ. էջ 23:

¹⁰ Նշ. աշխ., էջ 16-19:

¹¹ محمد مروان، حروف الجر في اللغة العربية، مايو ٢٠١٨

<https://mawdoo3.com/%D8%AD%D8%B1%D9%88%D9%81%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%B1%D9%81%D9%8A%D8%A7%D9%84%D9%84%D8%BA%D8%A9%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9>

	չնայած, չհաշված, հակառակ, բացառությամբնայլն,	badalan min بدلًا من, hasha حاشا
Հիմունքի եւ հակառակ հիմունքի	ըստ, համաձայն, հիմամբ, հիմանվրայ, նայած, հակառակ, չնայած...	raghma رَغْمَ 'ala على, wafqan li وفقاً ل
Պատճառի	շնորհիւ, պատճառովեւայլն.	alba الباء, 'ala على, befadli...بفضل lawla لولا
Բացայայտման եւ ձեւի	իբրեւ, որպէս, ինչան, յանձինսեւայլն, պէս, նման, ինչպէս, որպէս	alkaf الكاف
Ընդդիմութեան	ընդդէմ, դէմ, հակառակ...	dedda ضِدَّ
Նպատակի	համար, յօգուտ, յանուն, վասն, նպատակով...	allam اللام
Համապատասխանութեան	ըստ, համաձայն, համապատասխան, համեմատ...	wafqan li ... وفقاً ل
Միասնութեան	հետ, հանդերձ, մէկտեղ... եւ այլն	alba الباء, Ma مع
Չափի	չափ, աւելիքան, աւելիքան, մինչեւնայլն	belidafati ila بالإضافة إلى, min من, ila إلى

Աղիւսակը ցոյց կու տայ, որ երկու լեզուներու մէջ կան կապեր, որոնք մէկէ աւելի
իմաստով կ'արտայայտուին¹². այդպիսի կապերէն յիշենք օրինակ՝

մէջ՝ <i>դպրոցին մէջ</i> (տարածական.)	<i>ամսուան մէջ</i> (ժամանակային)
դուրս՝ <i>դասարանէն դուրս</i> (տրծ.)	<i>այդ ժամէն դուրս</i> (ժմն.)
ի վեր՝ <i>լեռն ի վեր</i> (տրծ.)	<i>այդ օրուրէն ի վեր</i> (ժմն.)
վրայ՝ <i>սեղանին վրայ</i> (տրծ.)	<i>այդ խօսքին վրայ</i> (ժմն.)
մինչեւ՝ <i>մինչեւ տուն</i> (տրծ.)	<i>մինչեւ իրիկուն</i> (ժմն.)

Արաբերէնէն տանք օրինակներ.

مشيتُ من المنزل إلى المدرسة (mashaytu min almanzili ila almadrasati) Քալեցի տունէն մինչեւ
դպրոց:

¹²Յ. Չոլաքեան, նոյն տեղը:

أَلْعَبُ مِنَ الظُّهْرِ إِلَى الْعَصْرِ (alabu min alzuhri ila alasri) Առտուրն է մինչեւ իրիկուն կը խաղամ:

Վերի երկու նախադասություններուն մէջ min من և ى إلى կապերը իմաստային տարբեր դրսեւորումներ ունեցան. առաջինի պարագային տարածական, երկրորդի պարագային՝ ժամանակային իմաստ:

- Կարգ մը կապեր տարբեր հոլովներու հետ լրիւ ուրիշ իմաստ կ'արտայայտեն.
քու դիմացդ / քեզի դէմ

Կը թուի թէ **դէմն ու դիմացը** կարելի է փոխնիփոխ գործածել, սակայն իւրաքանչիւրը իմաստային առումով տարբեր ընկալում ունի: Դիմացը, հոս մէկու մը դէմ յանդիման կանգնիլն է, իսկ դէմդ կրնայ հակառակորդի իմաստ պարունակել իր մէջ. այնպէս որ կարելի չէ մէկը փոխարինել միւսով:

Այս կը նշանակէ, որ տարբեր լեզուներ կապի առանձին գործածութիւն ունին եւ միշտ չէ որ կարելի է փոխարինել կամ նոյնութեամբ թարգմանել: Արաբերէնի Ashtaghila fi drusi أَشْتَعَلُ فِي دَرُوسِي նախադասութիւնը կարելի չէ բառացիօրէն վերարտադրել արաբերէնի նոյն կապը գործածելով: Հայերէնով կարելի չէ ըսել Դասերուս **մէջ** կ'աշխատիմ: Այս ձեւը մերժուած է թէ՛ խօսակցական հայերէնին եւ թէ՛ գրաւորին մէջ: Սակայն վերոնշեալ կապի սխալ գործածութիւն կը նկատուի որոշ խաւի մը խօսակցական հայերէնին մէջ:

Արեւմտահայերէնի մէջ սկսած է հետզհետէ թափանցել արեւելահայերէնի **մօտ** կապի իմաստային սխալ գործածութիւնը, որ ինքնին օտար փոխառութիւն է: Մինչ արեւմտահայերէնի մէջ միայն տարածական իմաստի գործառոյթ ունի. ինչպէս՝ *դպրոցին մօտ, շէնքին մօտ*, բայց ոչ՝ *Աշակերտներուն մօտ անտարբերութիւն կը նկատուի*: Պետք է ըսել՝ *Աշակերտներուն մէջ անտարբերութիւն կը նկատուի*: Եւ կամ՝ *Մեր դասարանը սիրուած է ուսուցիչներուն մօտ*: Պետք է ըսել՝ *Մեր դասարանը սիրուած է ուսուցիչներուն կողմէ*¹³: Կամ՝ *Յակոբին մօտ պիտի երթամ* ըսելու փոխարէն, ըսել՝ *Յակոբին քով պիտի երթամ*:

Կարօ Առաքելեան նոյնպէս կանդորադառնայ այս երկու կապերուն եւ կը բացատրէ, թէ **մօտ** եւ **քով** կապերու ստացական իմաստը զարգացած է ֆրանսերէնի ազդեցութեամբ: Ան աւելորդ կը սեպէ կապի գործածութիւնը այս պարագային եւ կը նախընտրէ փոխանակ՝**«Նպարավաճառին քով պանիր կայ»** ըսելու, ըսել՝ **«Նպարավաճառը պանիր ունի»**¹⁴:

Շուրջ կապը ունի տարածական եւ վերաբերութեան իմաստ.¹⁵ *շէնքին շուրջ / դէպքին շուրջ*

¹³Յ. Չոլաքեան, նոյն տեղը:

¹⁴Կ.Առաքելեան, նշ. աշխ., էջ112:

¹⁵Նշ. աշխ., էջ 19:

Վրայ կապը նոյնպես տարածականի, ժամանակայինի եւ վերաբերականի իմաստ կ'արտայայտէ¹⁶: *Սեղանին վրայ / Այդ խօսքին վրայ*, բայց նաեւ՝ *Խօսեցանք վերջին դէպքերուն վրայ*:

Վրայ կապը վերջին նախադասութեան մէջ «մասին, վերաբերեալ»ի իմաստ կ'արտայայտէ, բայց խօսակցական հայերէնին մէջ մտած է «վրայ» կապով արտայայտուելու այս ձեւը:

Վրայ կապի գործածութեան այլ տարածուած օրինակ է *Նկարը կախուած է պատին վրայ* ըսելաձեւը. նախընտրելի է ըսել՝ *Նկարը կախուած է պատէն*:

Օտար լեզուներու մտածողութեան ներթափանցում մըն է ասիկա:

Արաբական միջավայրի մէջ ապրողը ազդուած է արաբերէնի ըսելաձեւէն.

الصَّوْرَةُ مَعْلَقَةٌ عَلَى الْحَائِطِ al souratu mu'alaka 'alaal haiiti, որ բառացի կը նշանակէ՝ *նկարը կախուած է պատին վրայ*:

Արաբերէնի ազդեցութեամբ «վրայ» կապի սխալ գործածութիւն կը նկատուի նաեւ հետեւեալ օրինակին մէջ, որ կ'արտայայտուի միայն խօսակցական հայերէնին ընդմէջէն եւ կը մերժուի գրականին մէջ:

-Ո՛ր էիր, ժամ մըն է վրադ կը փնտռեմ:

«Վրադ կը փնտռեմ» արտայայտութիւնը խօսակցական արաբերէնէ ներթափանցած է խօսակցական հայերէնին: Արաբերէնով կըսուի՝ *عمبدور عليك* 'ambadawer 'alek *عليك = على*, որ բառացի կը նշանակէ **վրադ** այլ օրինակ՝

-Ի՛նչ է վրաս կը նայիս:

փոխանակ ըսելու՝

-Ի՛նչ է ինձի կը նայիս:

օրինակ մը եւս՝

Միրահարուած է վրան:

փոխանակ ըսելու՝

Միրահարուած է իրէն:

Հետ կապը օտար լեզուի ազդեցութեամբ սխալ կը գործածուի հայախօս անհատներու որոշ զանգուածի մը կողմէ.

أَكُلُ بِالْمِلاعَةِ aakulu bil milakati Դգալով կ'ուտեմ:

Եթէ արաբերէնի մէջ «դգալով կ'ուտեմ» միտքը չ'արտայայտուի *maa مع* կապով, որ կը նշանակէ հետ, այլ *bi بـ* կցական կապով, որ կը նշանակէ *بواسطة* *biwasitet*, այսինքն՝ *միջոցով*, սակայն անգլերէնի մէջ օրինակ *I eat with spoon* միտքը կ'արտայայտուի **հետ** կապով (*with*), որուն գործածութիւնը հետզհետէ կը թափանցէ նաեւ խօսակցական հայերէնին մէջ: Ամերիկաբնակ աշակերտը կըսէ՝ *դգալին հետ կ'ուտեմ*:

¹⁶Նոյն տեղը:

- Հայերենի մէջ կապը կրնայ հանդէս գալ որպէս այլ խօսքի մաս, այդ պարագային կապի պաշտօնէն կը դադրի¹⁷: Մինչդէռ արաբերենի մէջ կապը կը ներկայանայ միայն իսկական կապի իմաստով. օրինակ՝

Արեւի նման (Կապ)

Նման արտայայտութիւն (ած).

Հատիկի չափ (կապ)

Չափը գիտնալ (գոյ.)

Ետք, յետոյ եւ **վերջ** բառերը թէև իրարու մօտ են իրենց իմաստով, սակայն կը տարբերին իրենց գործածութեամբ¹⁸. **Ետքը** կը գործածուի որպէս կապ, **յետոյ** բառը իբրև մակբայ, իսկ **վերջը** իբրև գոյական.

Դպրոցէն ետք / Յետոյ կէրթանք / Վերջը կ'ուտենք:

Եզրակացնելով կարելի է ըսել, որ երկու լեզուները սերած ըլլալով տարբեր լեզուաընտանիքներէ (հնդեւրոպական եւ սեմական), եթէ նոյնիսկ կապի իրենց գործածութեան մէջ իմաստային առումով կը նոյնանան, սակայն իրենց խնդառութեամբ անոնք բոլորովին տարբեր են: Այնպէս որ մէկ լեզուէ միւսը փոխադրելու պարագային նկատի պէտք է առնուի իւրաքանչիւր լեզուի կապի քերականական առանձնայատկութիւնները խոյս տալու համար անհարկի փոխառութիւններէ եւ մէկ լեզուէն միւսը արտայայտչաձեւերու ներմուծութիւններէ:

Ամփոփում

The purpose of the article is to highlight the problematic and semantic differences of prepositions in the two languages Arabic and Western Armenian, to show the specificity of each, and finally to expose some influences of Arabic language in the spoken Western Armenian. With a view of clarifying grammar laws, developing canonical forms, and hoping that this study may contribute to the proper use of language.

Целью статьи является освещение структурных и семантических особенностей союзов двух языков- арабского и западноармянского, выявить специфику употребления каждого из них и, показать некоторые отличительные черты арабского и западноармянского разговорного языка, что приводит к уточнению грамматических правил и к разработке канонических форм. Такие исследования могут способствовать правильному использованию языка.

¹⁷ Կ. Առաքելեան, նշ. աշխ., էջ 106-107:

¹⁸ Յ. Չոլաքեան, նշ. աշխ. էջ 18:

